

بررسی تاثیر تجدید ارائه سرفصل های اصلی صورت سود و زیان بر ارزش
شرکت

دکتر مهدی ناظمی اردکانی

استادیار گروه حسابداری دانشگاه یزد

Email: Nazemi@yazd.ac.ir

زهره عارف منش

مربی گروه حسابداری دانشگاه یزد

Email: zohrehrefmanesh@gmail.com

زهرا جعفری باوریانی

دانشجوی ارشد دانشگاه یزد.

Email: z.jafari9990@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۸/۰۵ ، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۲/۰۳

چکیده

تجدید ارائه صورتهای مالی به طور ضمنی حاوی این پیام است که صورتهای مالی دوره گذشته از ویژگی کیفی قابلیت اتکا برخوردار نبوده اند و از این رو این امکان وجود دارد تصمیماتی که بر اساس این اطلاعات اتخاذ شده اند غلط باشند. تحقیقات گذشته نشان می دهد تجدید ارائه سرفصل های اصلی صورت سود و زیان از اهمیت بیشتری در بین سایر سرفصل صورتهای مالی اساسی برخوردار است. بنابراین هدف از این پژوهش بررسی این تجدید ارائه سرفصل های اصلی صورت سود و زیان بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. به این منظور، ۹۰ شرکت پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران، طی دوره زمانی ۱۳۸۳-۱۳۹۱ مورد بررسی قرار گرفته اند است. روش آماری مورد

استفاده، رگرسیون چند متغیره و آزمون t می‌باشد. نتایج حاصل از آزمون این فرضیات نشان می‌دهد بین ارزش شرکت و تجدید ارائه سرفصل‌های اصلی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه غیرمستقیم معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: گزارشگری مالی، تجدید ارائه، ارزش شرکت، سرفصل‌های اصلی صورت سود و زیان.

مقدمه

طبق مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران، هدف صورت‌های مالی ارائه اطلاعاتی تلخیص و طبقه‌بندی شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری است که برای طیفی گسترده از استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی در اتخاذ تصمیمات اقتصادی مفید واقع گردد. خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با محتوای اطلاعات، "مربوط بودن" و "قابل اتکا بودن" و خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با ارائه اطلاعات، "قابل مقایسه بودن" و "قابل فهم بودن" است. اطلاعاتی که فاقد این خصوصیات باشد، مفید نبوده و یا دارای فایده محدودی است. از آنجا که خصوصیات کیفی قابل مقایسه بودن و قابل فهم بودن، بر مفید بودن اطلاعات می‌افزاید، وجود ثبات رویه حسابداری در روش‌های حسابداری بکار گرفته شده و افشاء مناسب اطلاعات الزامی است. استانداردهای حسابداری ایران مقرر می‌کند که شرکت‌ها باید ارقام صورت‌های مالی را به صورت مقایسه‌ای همراه با ارقام سال جاری ارائه و افشا کنند [۶]. بر این اساس ارقام سال قبل در سال جاری، بار دیگر از سوی شرکت و حسابرس مورد بازبینی و طبقه‌بندی قرار گرفته و در صورت وجود اشتباهی بااهمیت در ماهیت و نحوه طبقه‌بندی و نیز مبالغ سال قبل، می‌بایست در سال جاری تجدید ارائه شوند. بدین ترتیب تجدید ارائه می‌تواند به معنای وجود یک نقص یا اشکال تعبیر شود که در سال جاری کشف شده است؛ البته به شرط آنکه ناشی از تغییر در رویه‌های حسابداری نباشد. مطالعات نیز نشان می‌دهند که درصد بالایی از تجدید ارائه در ایران، به دلیل اصلاح اشتباهات حسابداری بوده است [۷]. ایجاد فضای بی‌اعتمادی در بازار سرمایه، غیرقابل اتکا

تصور شدن صورت‌های مالی، تلاش برای دسترسی به اطلاعات در خارج از بورس، زیان ناشی از تصمیم‌گیری‌های اشتباه استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی و در نهایت تضییع منابع عمومی جامعه، بخشی از پیامدهای این امر است (همان). بنابراین، تجدید ارائه مستمر اقلام در دوره‌های پی‌درپی و رواج آن میان شرکت‌های ایرانی، به اعتبار صورت‌های مالی، آسیب می‌زند و موجب تخصیص و توزیع ناکارآمد ثروت و کاهش اعتماد مردم به بازارهای سرمایه می‌شود [۳].

با توجه به این که تحلیل‌گران اوراق بهادار، مدیران شرکت‌ها، سرمایه‌گذاران و افرادی که در بازار سرمایه مشارکت دارند بیشترین توجه خود را به صورت سود و زیان به عنوان یکی از عناصر صورت‌های مالی معطوف می‌کنند. مسئله اصلی این مطالعه، بررسی تاثیر تجدید ارائه صورت‌های مالی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و تاثیر تجدید ارائه سرفصل‌های اصلی صورت سود و زیان (درآمدفروش، بهای تمام شده و هزینه) بر ارزش شرکت می‌باشد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

جایگاه ارزشمند اطلاعات در توسعه اقتصادی و سرمایه‌گذاری مورد اتفاق صاحب نظران علوم اقتصادی است. صورت‌های مالی یکی از منابع اطلاعاتی در دسترس بازارهای سرمایه است که انتظار می‌رود نقش موثری در توسعه سرمایه‌گذاری و افزایش کارایی آن ایفا نماید اما صورت‌های مالی تجدید ارائه‌شده به صورت شفاف و صریح، پیام و علامتی پیرامون قابل‌انکاف بودن صورت‌های مالی دوره‌های گذشته و کیفیت پایین آن‌ها ارائه می‌نماید. [۸].

در ادبیات حسابداری تجدید ارائه به عنوان انجام اصلاحاتی در صورت‌های مالی به دلیل عدم رعایت اصول پذیرفته‌شده حسابداری تعریف شده است [۲۵]. طبق بند ۱۳ بیانیه هیأت اصول حسابداری امریکا تجدید ارائه سود و سایر اطلاعات مالی سال‌های گذشته شرکت‌ها به علت اشتباهات ناشی از محاسبات ریاضی، اشتباهات در به‌کارگیری رویه‌های حسابداری و همچنین تعبیر نادرست یا نادیده گرفتن واقعیت‌های موجود در زمان تهیه صورت‌های مالی

ضرورت پیدا می‌کند [۲۳]. هرلی تجدید ارائه را به معنی اصلاح اشتباهات و عدم رعایت مقررات می‌داند [۲۱]. البته تجدید ارائه ممکن است در نتیجه به کارگیری استاندارد جدید نیز انجام گیرد [۲۸]. بسیاری از صاحب‌نظران اعتقاد دارند که تجدید ارائه موجب نگرانی در مورد کیفیت گزارشگری مالی شده است [۲۴] و بازار به خبر تجدید ارائه، واکنش منفی نشان می‌دهد [۲۷]. اداره پاسخ‌گویی دولتی ایالات متحده که به‌عنوان بازوی حسابرسی، بازرسی و تحقیقاتی قوه مقننه امریکا (کنگره ایالات متحده) عمل می‌کند؛ پژوهش‌هایی در سال‌های ۲۰۰۲ برای بررسی واکنش قیمت‌های سهام به خبر تجدید ارائه صورت‌های مالی انجام داد. نتایج این پژوهش‌ها حاکی از آن است که قیمت‌های سهام تنها چند روز پس از مشخص شدن ارقام تجدید ارائه به میزان قابل توجهی سقوط کردند همچنین، اگرچه تعیین اثر بلندمدت تجدید ارائه بسیار مشکل است، اما به نظر می‌رسد اثر بلندمدت آن هم منفی باشد [۱۸]. واکنش‌های بازار به همه تجدید ارائه‌ها یکسان نیست، زیرا ویژگی‌های تجدید ارائه‌ها از چندین جهت مهم با هم تفاوت دارند. تجدید ارائه ممکن است بر حساب‌هایی تأثیر بگذارد که از نظر سرمایه‌گذاران برای ارزیابی شرکت بااهمیت تلقی می‌شوند (مثل درآمد) یا بر حساب‌هایی که اهمیت کمتری دارند (مثل سرقفلی). ارائه‌های اشتباهی که منجر به تجدید ارائه می‌شوند ممکن است به علت اشتباهات غیرعمدی یا انتخاب‌های هدفمند رویه‌های حسابداری باشند [۲۵]. اصلاح درآمد دوره‌های گذشته می‌تواند بر توان سودآوری آتی شرکت نیز اثرگذار باشد؛ بنابراین تجدید ارائه ناشی از اصلاح درآمد دوره‌های گذشته دارای تأثیرات مخرب‌تری نسبت به تجدید ارائه به دلیل سایر موارد است. به‌بیان‌دیگر، شواهد حاکی از آن است که سرمایه‌گذاران به تجدید ارائه صورت‌های مالی به دلیل اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد نسبت به سایر دلایل، واکنش شدیدتری نشان می‌دهند. بنابراین، پیش‌بینی می‌شود تجدید ارائه به دلیل اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد واکنش منفی‌تری از جانب بازار سرمایه، در پی داشته باشد [۱۹]. شولز (۲۰۰۸) بر این باور است که شدت واکنش منفی بازار در مواردی شدیدتر است که تجدید ارائه صورت‌های مالی در مواد مرتبط با تقلب یا اثرگذار بر درآمد شرکت باشد. برای نمونه نتایج پژوهش پالمرز و همکاران (۲۰۰۴) نشان می‌دهد که اگر به دلیل تجدید ارائه، سود کاهش

یابد واکنش بازار در تاریخ اعلان خبر ارائه مجدد، منفی خواهد بود. آن‌ها یافتند که میانگین نرخ بازده غیرعادی انباشته در طی دوره دو روزه بعد از اعلان خبر تجدید ارائه ۹ درصد کاهش یافته است. نتایج پژوهش‌های اداره پاسخ‌گویی دولتی ایالات متحده (۲۰۰۲ و ۲۰۰۶) نشان می‌دهد که قیمت‌های سهام تنها چند روز پس از مشخص شدن تجدید ارائه به میزان قابل توجهی سقوط کردند. پژوهش چن و همکاران بیان‌کننده این موضوع هست که، تجدید ارائه صورت‌های مالی باعث کاهش ارزش شرکت می‌شود و همچنین تجدید ارائه حساب‌های اصلی (بیشتر بر منافع و هزینه و درآمد عملیاتی تأثیرگذار است) بر سود سهامداران به نسبت تجدید ارائه حساب‌های فرعی به شکل گسترده‌ای اثر گذارند [۱۶].

پیشینه پژوهش

مطالعات در زمینه تجدید ارائه صورت‌های مالی را می‌توان در سه گروه طبقه‌بندی کرد: ۱. مطالعات مربوط به پیامدهای منفی تجدید ارائه صورت‌های مالی ۲. مطالعات مربوط به عوامل و انگیزه‌های تجدید ارائه صورت‌های مالی ۳. مطالعات برای تشخیص و پیش‌بینی تجدید ارائه صورت‌های مالی [۱۲]. در ادامه خلاصه‌ای از مطالعات یاد شده ارائه می‌شود.

چن و همکاران (۲۰۱۴) به بررسی اثر تجدید ارائه صورت‌های مالی بر ارزش شرکت و کاربرد آن برای قانون‌گذاران در اولویت بندی تعدیلات پرداختند. نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد که اثر تعدیلات حساب‌های اصلی و با اهمیت بر ارزش شرکت بیشتر از اثر حساب‌های فرعی و بی اهمیت است. در کشور چین تجدید ارائه شرکت‌ها به یک شکل و یک اندازه تأثیرگذار نمی‌باشد.

کراوت و شولین (۲۰۱۰) یافتند که پس از تجدید ارائه، هزینه ریسک اطلاعات اختیاری افزایش می‌یابد که این امر منجر به افزایش هزینه مورد انتظار سرمایه‌گذاران می‌شود. پلاملی و یوهن (۲۰۱۰) پژوهشی با هدف بررسی دلایل اصلی تجدید ارائه صورت‌های مالی انجام دادند، و به این نتیجه رسیدند که در بیشتر موارد، دلیل تجدید ارائه صورت‌های مالی، اشتباهات رخ داده از جانب شرکت‌ها است.

پالمرس و همکاران (۲۰۰۴) کاهش قابل توجه ارزش بازار بلافاصله پس از تجدید ارائه صورت‌های مالی را نشان دادند. آن‌ها استدلال می‌کنند که از دست دادن ارزش بازار را می‌توان به چندین عامل نسبت داد: ۱. تجدیدنظر در مورد انتظارات از سودهای گذشته و مورد انتظار آینده ۲. تجدیدنظر در مورد انتظارات از چشم‌انداز رشد شرکت ۳. ارزیابی مجدد از صداقت مدیران و تجدیدنظر در مورد ادراک از کیفیت گزارشگری مالی شرکت. پژوهشی که همزمان به بررسی رابطه بین تجدید ارائه سرفصل‌های اصلی صورت سود و زیان و ارزش شرکت بورس اوراق بهادار تهران پرداخته باشد، مشاهده نشد. با این وجود، در اینجا به بیان پاره‌ای از پژوهش‌های تجربی اشاره می‌شود که در زمینه تجدید ارائه صورت‌های مالی یا ارزش شرکت‌ها انجام شده و به نحوی به موضوع پژوهش ارتباط پیدا می‌کنند. افزون بر این، برخی از پژوهش‌ها به منظور ایجاد پشتوانه برای به کارگیری متغیرهای این پژوهش بیان شده است.

اخگر و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش به بررسی رابطه بین ارائه مجدد صورت‌های مالی و ریسک اختیاری و ذاتی به عنوان نمادهای ریسک اطلاعاتی، در تعداد ۱۱۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۰ الی ۱۳۹۱ با استفاده از رگرسیون زمانی پرداختند. نتایج حاکی از آن است که ارائه مجدد صورت‌های مالی ناشی از حساب‌های اصلی با ریسک اختیاری رابطه معناداری دارد. همچنین ارائه مجدد توسط حسابرس و دفعات تکرار ارائه مجدد نیز ارتباط معناداری با ریسک اطلاعاتی دارد که همه این تغییرات موجب تغییر در هزینه سرمایه شرکت نیز می‌شود و ریسک اطلاعاتی شرکت‌های بدون تجدید ارائه در صنایع مشابه می‌شوند که نشان از اثر انتقال اطلاعاتی دارد.

ساعی و همکاران (۱۳۹۲) فراوانی و اهمیت تجدید ارائه صورت‌های مالی را مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش با استفاده از اطلاعات مالی ۲۲۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۷، مشخص گردید، بیشترین فراوانی تجدید ارائه‌ها مربوط به بدهی‌ها؛ صنعت خودرو و قطعات، و سال ۱۳۸۴ است. یافته‌های پژوهش نیز نشان می‌دهد که نسبت توزیع فراوانی تجدید ارائه‌ها، در سال‌ها، و صنایع

مختلف، معنی دار است. علاوه بر آن، با بررسی اختلاف میانگین‌ها، معنی داری تفاوت ارقام اولیه و تجدید ارائه شده به تأیید رسید.

آقایی و همکاران (۱۳۹۲) کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌های تجدید ارائه کننده طی سال‌های ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۹ مورد بررسی قرار دادند. معیار کیفیت سود در این پژوهش، کیفیت اقلام تعهدی مبتنی بر مدل دیچو و دچو (۲۰۰۲) است. یافته‌های پژوهش نشان داد که کیفیت سود (اقلام تعهدی) به طور معناداری از دوره تحریف تا دوره بعد از اطلاعیه تجدید ارائه افزایش یافته است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها

در انجام پژوهش حاضر برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است. پس از جمع‌آوری اطلاعات، نخستین گام محاسبه آماره‌های توصیفی متغیرهای مورد استفاده می‌باشد. این آماره‌ها شامل میانگین، میانه و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش ابتدا به بررسی پایایی یا ایستایی متغیرهای پژوهش پرداخته خواهد شد. بدین منظور از آزمون ریشه واحد از نوع آزمون لوین استفاده می‌شود. چنانچه سطح معناداری آماره آزمون برای هر یک از متغیرها، کمتر از ۰/۰۵ باشد، این متغیرها در طی دوره پژوهش پایا هستند. سپس برای آزمون فرضیه‌ها در مرحله اول آزمون چاو، به منظور انتخاب از بین روش داده‌های مشترک و روش اثرات ثابت انجام می‌شود. در مرحله بعد، آزمون هاسمن به منظور انتخاب از بین روش وجود اثرات ثابت در داده‌ها یا وجود اثرات تصادفی انجام می‌شود. اگر نتایج این دو مرحله با هم متفاوت باشد، برای انتخاب روش مناسب از آزمون بروش پاگان استفاده می‌کنیم. در نهایت فرضیه‌های پژوهش با استفاده از روش تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مورد آزمون قرار می‌گیرند.

۳-۳- فرضیه‌های پژوهش

در این قسمت به منظور دستیابی به اهداف پژوهش و بر اساس مبانی نظری و پیشینه تجربی مطرح شده در فصل قبل، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر طراحی و تدوین شده است:

فرضیه اول: بین گزارش تجدید ارائه صورت‌های مالی و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین اصلی بودن حساب تجدید ارائه شده و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

متغیرهای پژوهش

اولین گام برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، ارائه تعریف دقیق و مناسبی از متغیرهایی است که امکان اندازه‌گیری خصوصیات مورد توجه در این پژوهش را میسر می‌سازند.

متغیر وابسته

ارزش شرکت (Value): در این پژوهش از نسبت Q توین، به عنوان معیار ارزش شرکت استفاده می‌شود. این نسبت به این صورت محاسبه می‌شود. تفاضل میان ارزش بازار حقوق صاحبان سهام و ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام، به اضافه ارزش کل دارایی‌ها؛ سپس، نتیجه حاصله تقسیم بر ارزش کل دارایی‌های شرکت می‌شود.

متغیر مستقل

تجدید ارائه صورت‌های مالی (Rest): همانند پژوهش‌های البرینگ و همکاران (۲۰۱۳) تجدید ارائه صورت‌های مالی به‌عنوان یک متغیر مجازی در نظر گرفته شده است، که برای شرکت‌هایی که تجدید ارائه انجام داده‌اند عدد «یک» و برای شرکت‌هایی که تجدید ارائه انجام نداده‌اند عدد «صفر» لحاظ شده است.

تجدید ارائه سرفصل‌های اصلی صورت سود و زیان (Core Account)

اگر دلیل تجدید ارائه‌ها شناسایی درآمد یا اصلاح بهای تمام شده و هزینه باشد دلیل اصلی و در غیر این صورت غیر اصلی در نظر گرفته می‌شود از این متغیر در پژوهش‌های رحمانی و نجف تومرایی (۱۳۹۱) نیز با همین تعریف استفاده شده است. تجدید ارائه صورت‌های مالی به عنوان یک متغیر مجازی می‌باشد، به این معنی که در صورت تجدید ارائه حساب‌های اصلی عدد «یک» و در مقابل آن تجدید ارائه حساب‌های فرعی با عدد «صفر» در نظر گرفته می‌شود.

متغیرهای کنترلی

درصد تغییرات فروش (SG): درصد تغییرات درآمد فروش، بیانگر افزایش یا کاهش در درآمد فروش سالانه نسبت به سال قبل تقسیم بر درآمد فروش سال قبل می‌باشد.

اندازه شرکت (Size): به طور معمول برای محاسبه متغیر اندازه شرکت از معیارهایی نظیر لگاریتم مجموع دارایی‌ها یا فروش استفاده می‌شود اما با توجه به شرایط تورمی و نامربوط بودن ارقام تاریخی دارایی‌ها در ایران از لگاریتم طبیعی ارزش بازار سهام شرکت به عنوان معیاری از اندازه شرکت استفاده می‌شود [۹].

اهرم مالی (Lev): اهرم مالی به حد و اندازه‌ای دلالت دارد که یک شرکت از طریق وام یا استقراض، تأمین مالی کرده است. یکی از مهم‌ترین مقیاس‌های اهرم، نسبت بدهی است که از تقسیم بدهی‌ها به دارایی‌ها به دست می‌آید.

چرخه عملیاتی (Operating Cycle): طبق پژوهش‌های نوروش و همکاران (۱۳۸۵)

چرخه عملیاتی نیز به عنوان متغیر کنترلی در نظر گرفته شده و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{Operating Cycle} = \text{Log} \left(\frac{S}{\text{AAR}} + \frac{\text{CGS}}{\text{AI}} \right)$$

S = فروش، AAP = میانگین حساب‌های دریافتی، CGS = بهای تمام شده کالای فروش رفته

و AI = میانگین موجودی کالا

الگوی پژوهش

از آنجایی که این پژوهش در پی یافتن رابطه معناداری بین دو گروه اطلاعات (تجدید ارائه صورت‌های مالی و ارزش شرکت) در یک جامعه می‌باشد، بنابراین پژوهش در زمره

پژوهش‌های همبستگی قرار دارد و به منظور آزمون فرضیه‌ها از تحلیل رگرسیون لجستیک استفاده شود.

با توجه به اینکه صورت‌های مالی هر سال پس از پایان سال (چند ماه پس از پایان سال مالی) منتشر می‌شوند و در زمان انتشار صورت‌های مالی بازار سرمایه در مورد تجدید ارائه بازخورد نشان می‌دهد؛ بنابراین رابطه تجدید ارائه سال t و ارزش سال $t + 1$ اندازه‌گیری خواهد شد.

برای آزمون فرضیه اول از الگوی ۱ استفاده شده است.

$$VALU_{i,t} = 0 + 1 REST_{i,t-1} + 2 GROWTH_{i,t-1} + 3 SIZE_{i,t-1} + 4 DEBT_{i,t-1} + 5 OperCycle_{i,t-1}$$

برای آزمون فرضیه سوم از الگوی ۲ استفاده شده است.

$$VALU_{i,t} = 0 + 1 d-core_{i,t-1} + 2 GROWTH_{i,t-1} + 3 SIZE_{i,t-1} + 4 DEBT_{i,t-1} + 5 OperCycle_{i,t-1}$$

۳-۷- جامعه آماری و نمونه پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی بازه زمانی ۱۳۸۳ الی ۱۳۹۱ است. در پژوهش حاضر از نمونه‌گیری آماری استفاده نشده است اما شرکت‌های مورد بررسی بر اساس محدودیت‌های زیر انتخاب شده‌اند:

- (۱) سال مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفند ماه می‌باشد.
 - (۲) در بازه زمانی مورد بررسی تغییر سال مالی نداشته باشند.
 - (۳) جز صنعت واسطه‌های مالی نباشند.
- با توجه به شرایط و اعمال محدودیت‌های یاد شده، تعداد ۹۰ شرکت در دوره زمانی ۱۳۸۳ الی ۱۳۹۱ به عنوان نمونه انتخاب شده است.

آمار توصیفی

آماره‌های توصیفی شامل تعداد مشاهدات، میانگین، حداکثر، حداقل و انحراف معیار متغیرهای مورد بررسی در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱: آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
گزارش تجدید ارائه	۷۹۲	۰/۹۵	۱	۰/۰۰۰	۲/۲
ارزش شرکت	۷۹۲	۱/۴۸	۱۶/۹	۱/۳۱	۱/۱۹
اندازه شرکت	۷۹۲	۱۲/۸۴	۲۰/۳	۹/۸۹	۱/۳
اهرم مالی	۷۹۲	۰/۶۶۷	۱۲	۰/۱۵	۰/۲
چرخه عملیاتی	۷۹۲	۱۷/۹۱	۲۵/۹۴	۷/۹۸	۲۲/۵
تجدید ارائه سرفصل‌های اصلی صورت سود و زیان	۷۹۲	۰/۹۵	۱	۰/۰۰۰	۷/۲
درصد تغییرات فروش	۷۹۲	۰/۲۶۱۸	۱/۹۷۴۹	-۰/۹۹۳۵	۰/۹۲۱۷

آزمون فرضیه‌های پژوهش

در این بخش نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش ارائه می‌گردد. برای آزمون فرضیه‌ها در مرحله اول از آزمون قابلیت ادغام استفاده شده است. سپس آزمون هاسمن به منظور انتخاب از بین روش وجود اثرات ثابت در داده‌ها یا وجود اثرات تصادفی انجام می‌شود. در آخر نیز به آزمون ناهمسانی واریانس و آزمون فرضیه‌های پژوهش و بیان نتایج آن پرداخته شده است.

آزمون فرضیه اول

فرضیه اول: بین تجدید ارائه صورت‌های مالی و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

آزمون هاسمن

روش مدل اثرات ثابت یا مدل اثرات تصادفی جهت برآورد مناسب تر است از آزمون هاسمن استفاده می کنیم. فرضیه صفر در آزمون هاسمن بدین صورت می باشد:

H0: دارای اثر تصادفی¹

H1: دارای اثر ثابت²

فرضیه صفر بیانگر آن است که تخمین زنده های مدل اثرات تصادفی و اثرات ثابت اختلاف معنی داری با یکدیگر ندارند و هر دو سازگار هستند ولی روش اثرات ثابت ناکارا است. فرضیه صفر این است که تخمین زن های مدل اثرات تصادفی و اثرات ثابت به طور اساسی تفاوتی با یکدیگر ندارند. اگر فرضیه صفر رد شود نتیجه می گیریم که روش اثرات تصادفی مناسب نیست و بهتر است از روش اثرات ثابت استفاده کنیم، آماره هاسمن دارای توزیع کای-دو (t^2) با درجه آزادی برابر تعداد ضرایب تخمین زده شده در مدل می باشد. اگر آماره محاسبه شده در سطح احتمال معین از توزیع کای-دو جدول بزرگتر باشد در این صورت فرضیه صفر رد می شود. نتایج این آزمون در جدول ۲ ارائه شده و لزوم استفاده از روش اثرات ثابت را نشان می دهد، چراکه سطح معنی داری این آزمون از ۵ درصد کمتر شده است.

جدول ۲: آزمون هاسمن فرضیه اول

فرضیه اول	آماره	سطح معناداری	نتیجه
	۴۶/۶۶۶۰	۰/۰۰۰۰	اثرات ثابت

آزمون ناهمسانی واریانس

در ادامه کار برای مشخص نمودن عدم وجود ناهمسانی واریانس از آزمون ناهمسانی واریانس با استفاده از نرم افزار استاتا نموده ایم. یکی از پیش فرض های رگرسیون عدم وجود ناهمسانی واریانس و عدم خودهمبستگی جملات اخلال یا باقی مانده می باشد. با توجه به

¹ Random Effects

² Fixed Effects

تأثیر مهم ناهمسانی واریانس بر برآورد، انحراف معیار و استنباط آماری، لازم است تا قبل از پرداختن به هرگونه تخمین وجود و یا عدم وجود ناهمسانی واریانس تحقق یابد. برای آزمون برابری واریانس‌ها در داده‌های تابلویی، آزمون نسبت درست‌نمایی (LR^1) استفاده می‌شود. همانگونه که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود احتمال بدست آمده از این آزمون کمتر از ۵ درصد می‌باشد و بیانگر این است که ناهمسانی واریانس در مدل تایید می‌شود.

جدول ۳: آزمون ناهمسانی واریانس فرضیه اول

فرضیه اول	آماره	سطح معناداری	نتیجه
	۴/۹۳	۰/۰۰۰۰	وجود ناهمسانی واریانس در مدل

با توجه با نتایج آزمون‌های قبل برای آزمون فرضیه اول از مدل داده‌های تابلویی با اثرات ثابت و حداقل مربعات تعمیم‌یافته (GLS) استفاده شده است.

جدول ۴: الگوی برآورد فرضیه اول

VALU _{i,t} = 0 + 1 REST _{i,t-1} + 2 GROWTH _{i,t-1} + 3 SIZE _{i,t-1} + 4 DEBT _{i,t-1} + 5 OperCycle _{i,t-1}				
متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	معناداری
مقدار ثابت	۲/۰۱۳۹	۰/۲۵۸۴	۷/۷۹۲۸	۰/۰۰۰۰
گزارش تجدید ارائه	-۰/۰۲۲۸	۰/۰۱۳۳	-۱/۷۰۸۳	۰/۰۸۸۱
درصد تغییرات فروش	۰/۰۶۰۴	۰/۰۱۶۰	۳/۷۶۱۵	۰/۰۰۰۲
اندازه شرکت	-۰/۰۲۱۰	۰/۰۱۳۷	-۱/۵۳۷۲	۰/۱۲۴۸
اهرم مالی	-۰/۰۲۶۰	۰/۰۰۶۱	-۴/۲۷۲۷	۰/۰۰۰۰
چرخه عملیاتی	۰/۱۹۰۱	۰/۰۵۵۳	۳/۴۳۳۰	۰/۰۰۰۰
آماره F: ۲۷/۷۱۲۵			معناداری آماره F: ۰/۰۰۰۰	

1. Likelihood Ratio

ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	دوربین - واتسون
۰/۸۰۹۶	۰/۷۸۰۴	۱/۸۰

در یک معادله رگرسیون چند متغیره باید معنادار بودن معادله رگرسیون مورد آزمون قرار گیرد. این کار با استفاده از آماره F انجام می شود. همان طور که در جدول شماره ۴ ملاحظه می شود، مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است، چرا که آماره این آزمون از عدد ۲ بزرگتر و معنی داری این آزمون نیز کمتر از ۵ درصد شده است. ضریب تعیین نیز معیاری است که میزان تأثیرپذیری متغیر وابسته از متغیرهای مستقل و کنترلی را تشریح می کند. مقدار این ضریب در واقع مشخص کننده آن است که چند درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می شود. در این مدل، ضریب تعیین برابر با ۰/۸۰۹۶ است. یعنی ۸۰/۹۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی قابل توضیح است. همچنین، مقدار آماره دوربین - واتسون مدل که برابر با ۱/۸ است، در فاصله بین ۱/۵۰۰ و ۲/۵۰۰ قرار دارد و نشان دهنده این است که بین خطاهای مدل خودهمبستگی وجود ندارد. در ادامه، نتایج حاصل از بررسی ضرایب متغیرهای مدل توضیح داده می شود.

همان گونه که در جدول شماره ۴ ملاحظه می شود P- Value مربوط به متغیر مستقل بزرگتر از ۰/۰۵ است که حاکی از معنادار نبودن رابطه گزارش تجدید ارائه و ارزش شرکت در سطح ۹۵ درصد است. همچنین آماره t مربوط به این متغیر کمتر از ۲ بوده که در سطح قابل قبول نمی باشد که خود بیانگر عدم وجود رابطه بین متغیر مستقل و وابسته است. بنابراین فرضیه اول پژوهش در سطح ۹۵ درصد تأیید نمی شود اما در سطح ۹۰ درصد تأیید می شود.

آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم: بین تجدید ارائه سرفصل های اصلی صورت سود و زیان و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۵: الگوی برآورد فرضیه سوم

VALU _{it} = 0 + 1d-core _{it-1} + 2 GROWTH _{it-1} + 3 SIZE _{it-1} + 4 DEBT _{it-1} + 5 OperCycle _{it-1}				
متغیرها	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	معناداری
مقدار ثابت	۱/۹۳۲۹	۰/۲۲۶۳	۸/۵۴۰۶	۰/۰۰۰۰
تجدید ارائه سرفصل های اصلی صورت سود و زیان	-۰/۰۴۱۳	۰/۰۱۳۰	-۳/۱۷۵۶	۰/۰۰۱۶
درصد تغییرات فروش	۰/۰۶۱۴	۰/۰۱۴۳	۴/۲۸۳۳	۰/۰۰۰۰
اندازه شرکت	-۰/۰۱۸۴	۰/۰۱۷۵	-۱/۰۴۸۷	۰/۲۹۴۷
هرم مالی	۰/۲۲۶۴	۰/۰۵۵۸	۴/۰۵۲۳	۰/۰۰۰۱
چرخه عملیاتی	-۰/۰۲۴۶	۰/۰۰۶۷	-۳/۶۲۷۳	۰/۰۰۰۳
آماره F: ۲۷/۱۰۹۰		معناداری آماره F: ۰.۰۰۰۰		
ضریب تعیین:	ضریب تعیین تعدیل شده:	آماره دوربین-واتسون		
۰/۸۰۶۲	۰/۷۷۶۴	۱/۹۰		

در یک معادله رگرسیون چند متغیره باید معنادار بودن معادله رگرسیون مورد آزمون قرار گیرد. این کار با استفاده از آماره F انجام می شود. همان طور که در جدول شماره ۵ ملاحظه می شود، مقدار آماره F و سطح معناداری مربوط به این آماره، بیانگر این است که فرضیه صفر آماری که همان بی معنا بودن کل مدل (صفر بودن تمام ضرایب) است، رد می شود و مدل رگرسیون برآورد شده، در کل معنادار است، چرا که آماره این آزمون از عدد ۲ بزرگتر و معنی داری این آزمون نیز کمتر از ۵ درصد شده است. ضریب تعیین نیز معیاری است که میزان تأثیرپذیری متغیر وابسته از متغیرهای مستقل و کنترلی را تشریح می کند. مقدار این ضریب در واقع مشخص کننده آن است که چند درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می شود. در این مدل، ضریب تعیین برابر با ۰/۸۰۶۲ است. یعنی ۸۰/۶۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی قابل توضیح است. همچنین، مقدار آماره دوربین-واتسون مدل که برابر با ۱/۹ است، در فاصله بین ۱/۵۰۰ و

۲/۵۰۰ قرار دارد و نشان‌دهنده این است که بین خطاهای مدل خودهمبستگی وجود ندارد. در ادامه، نتایج حاصل از بررسی ضرایب متغیرهای مدل توضیح داده می‌شود.

همان‌طور که در جدول شماره ۵ ملاحظه می‌شود، ضریب متغیر مستقل بیانگر این است که تجدید ارائه سرفصل‌های اصلی صورت سود و زیان دارای تأثیر منفی بر ارزش شرکت است. همچنین مقدار آماره t و معناداری مربوط به این آماره نشان‌دهنده این است که این تأثیرگذاری از لحاظ آماری معنادار است، چراکه آماره t بیشتر از عدد ۲ و سطح معنی‌داری نیز کمتر از ۵ درصد می‌باشد. بنابراین، فرضیه سوم پژوهش در سطح ۹۹ درصد تایید می‌شود. ضرایب و سطح معناداری آماره t مربوط به متغیرهای کنترلی نیز نشان‌دهنده این است که چرخه عملیاتی شرکت دارای تأثیر منفی و معنادار، و متغیرهای رشد و اهرم مالی شرکت دارای تأثیر مثبت و معنی‌دار بر ارزش شرکت می‌باشند.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج فرضیه تجدید ارائه صورت‌های مالی و تجدید ارائه سرفصل‌های اصلی صورت سود و زیان (درآمد فروش، بهای تمام شده کالای فروش رفته و هزینه‌های مالی و اداری) و ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد. نتایج فرضیه‌های اول در سطح ۹۰ درصد با پژوهش چن و همکاران (۲۰۱۴) و اندرسون و همکاران (۲۰۰۲) مطابقت دارد اما در سطح ۹۵ درصد مطابقت ندارد، در پژوهش‌های بیان شده، به این مورد اشاره شده است که بین تجدید ارائه صورت‌های مالی و ارزش شرکت رابطه غیرمستقیم معناداری وجود دارد یعنی با افزایش تجدید ارائه صورت‌های مالی ارزش شرکت کاهش می‌یابد. نتیجه فرضیه دوم در سطح ۹۹ درصد با پیشینه نظری، پیشینه تجربی و پژوهش چن و همکاران (۲۰۱۴) مطابقت دارد، در پژوهش چن و همکاران به این مورد اشاره شده است که تجدید ارائه حساب‌های (بیشتر بر منافع و هزینه و درآمد عملیاتی تأثیر گذار هستند) بر سود سهامداران و ارزش شرکت به نسبت تجدید ارائه حساب‌های فرعی به شکل گسترده‌ای اثرگذار تر هستند که در شرایط متفاوت بروز می‌یابند.

نتایج فرضیه‌ها نشان می‌دهد که بین متغیر درصد تغییرات فروش و اهرم مالی با ارزش شرکت رابطه مثبتی معناداری وجود دارد. به این معنی که با افزایش بدهی نسبت به دارایی و با افزایش درآمد فروش سالانه نسبت به سال قبل، ارزش شرکت افزایش می‌یابد. همچنین بین چرخه عملیاتی و ارزش شرکت رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. با توجه به آمار توصیفی به‌طور متوسط ۹۵ درصد از شرکت‌های عضو نمونه اقدام به تجدید ارائه صورت‌های مالی کرده‌اند. همچنین میانگین متغیر وابسته نشان‌دهنده آن است که متوسط ارزش شرکت برابر با ۹۱ درصد است.

پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آینده

به‌منظور استفاده هر چه بیشتر از نتایج پژوهش و نیز کمک به روشن تر شدن تأثیر تجدید ارائه صورت‌های مالی بر ارزش شرکت‌ها، در آینده می‌توان به موضوع‌های زیر توجه بیشتری نمود:

(۱) بررسی رابطه بین تجدید ارائه صورت‌های مالی و ارزش شرکت‌ها به تفکیک در صنایع مختلف.

(۳) بررسی راهکارهای کاهش تجدید ارائه صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

(۴) بررسی سایر پیامدهای تجدید ارائه صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

منابع

- (۱) اخگر، محمدمید، علیخانی، آرزو. (۱۳۹۳). "بررسی تأثیر ارائه مجدد صورت‌های مالی بر ریسک اطلاعاتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". **فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی**، ۶ (۲۲)، صص ۳۹-۸۸.
- (۲) آقایی، محمدعلی، زلّقی، حسن، اعتمادی، حسین، علی‌اصغر انواری رستمی. (۱۳۹۲). "تأثیر تجدید ارائه صورت‌های مالی بر کیفیت اقلام تعهدی". **پژوهش‌های تجربی حسابداری**، ۲ (۷)، صص ۱۱۹-۱۴۷.

- ۳) بهار مقدم، مهدی، مهدیه دولت‌آبادی. (۱۳۹۱). "بررسی مقایسه‌ای کیفیت سود گزارش شده با سود تجدید ارائه شده". **مجله تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، (۱۴)، صص ۱-۱۹.
- ۴) رحمانی، علی، نجف تومرای، المیرا. (۱۳۹۱). "تجدید ارائه صورت‌های مالی و ریسک اطلاعاتی". **فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی**، (۳۴)، صص ۳۳-۵۴.
- ۵) ساعی، محمدجواد، باقرپور ولاشانی، محمد علی، موسوی بایگانی، سید ناصر. (۱۳۹۲). "بررسی فراوانی و اهمیت تجدید ارائه صورت‌های مالی". **مجله پژوهش‌های حسابداری مالی**، (۱)۵، صص ۶۷-۸۶.
- ۶) کمیته تدوین استانداردهای حسابداری. (۱۳۸۸). "استانداردهای حسابداری". **انتشارات سازمان حسابرسی**، (۱۶)، تهران.
- ۷) کردستانی، غلامرضا، آزاد، عبدالله، کاظمی، محبوبه. (۱۳۸۹). "آزمون تجربی اهمیت تعدیلات سنواتی در بازار سرمایه". **مجله تحقیقات حسابداری**، (۸)، صص ۶۲-۷۳.
- ۸) کاظمی، حسین. (۱۳۹۰). "تجدید ارائه صورت‌های مالی: عوامل مؤثر و واکنش نسبت به آن‌ها". **دانش و پژوهش حسابداری**، (۲۴)، صص ۱۸-۲۳.
- ۹) مدرس، احمد، حصارزاده، رضا. (۱۳۸۷). "کیفیت گزارشگری مالی و کارایی سرمایه-گذاران". **فصلنامه بورس اوراق بهادار**، (۲)، صص ۸۵-۱۱۶.
- ۱۰) نمازی، محمد، خواجهی، شکرالله. (۱۳۸۳). "سودمندی متغیرهای حسابداری در پیش بینی ریسک سیستماتیک شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**، ۱۱، ۹۳.
- ۱۱) نوروش، ایرج، ناظمی، امین، حیدری، مهدی. (۱۳۸۵). "کیفیت اقلام تعهدی و سود با تاکید بر نقش خطای برآورد اقلام تعهدی". **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**، (۴۳)، صص ۱۳۵-۱۶۰.
- ۱۲) نیکبخت، محمدرضا، رفیعی، افسانه. (۱۳۹۱). "تدوین الگوی عوامل مؤثر بر تجدید ارائه صورت‌های مالی در ایران". **دانش حسابداری**، ۹، ۳۰.

- ١٣) Abdul Rahman, R, Mohamedmali, F. H. Board .(2006).” Audit Committee, Culture And Earnings Management: Malaysia Evidence”. **Managerial Dudging Journal**, 21(7), 783-804.
- ١٤) Anderson, K, Yohn, T.(2002). “The effect of 10-K restatements on firm value, information asymmetries, and investors’ reliance on earnings”. **Working Paper, Georgetown University**.
- ١٥) Albring, S.M, Huang, S.X., Pereira, R., Xu, X. (2013).”The Effects Of Accounting Restatements On Firm Growth”. **Journal Of Accounting And Public Policy**, 32 (5), 357–376.
- ١٦) Chen, M, Kraten, M, Zhang, J, Wang, P. (2014).”The Chinese Experience: The Impact of Financial Restatements of Firm Value And Its Implications on The Investigatory Practices of Regulators”. **Journal Homepage: [Www.Elsevier.Com](http://www.Elsevier.Com)**.
- ١٧) Fazzari ,S.(2000). “Investment-Cash Flow Sensitivities Are Useful: A Comment On Kaplan And Zingalas”. **The Quartely Journal Of Economics**. 595-705.
- ١٨) Government Accountability Office. (2002).”Financial restatements: Update of public company trends, market impacts, and regulatory enforcement activities”. **Technical report, United States Government Accountability Office**.
- ١٩) Gertsen, F, Van, Riel C. Berens, G. (2006).”Avoiding Reputation Damages In Financial Restatements, Long Range Planning”. 39(3), Pp. 429-456.
- ٢٠) Gaio, C, Raposo, C.(2011). “Earnings Quality And Firm Valuation: International Evidence”. **Accounting & Finance**, 51(2), 467-499.
- ٢١) Herly, M. (2012). Earnings Quality In Restating Firms: Empirical Evidence”. **Master Thesis, The Aarhus University**.
- ٢٢) Kravet, T, And Shevlin, T. (2010). “Accounting Restatements And Information Risk”. **Review Of Accounting Studies**, 15, 264–294.
- ٢٣) Lev, B.(2003).”Corporate Earnings: Facts And Fiction”. **Journal Of Economic Perspectives**, 17(2), 27-50.

- ٢٤) Palmrose, Z. V, Scholz, S.(2000). “Restated financial Statements And Auditor Litigation”. **Working Paper, University Of Southern California, Los Angeles, CA**, Available At SSRN: [Http://Ssrn.Com/Abstract/4248455](http://Ssrn.Com/Abstract/4248455), Available Online 15 October 2010.
- ٢٥) Palmrose, Z. V, Richardson, V. J, Scholz. S. (2001).” Determinants Of Market Reactions To Restatement Announcements”. **Working Paper, University Of Southern California, Los Angeles, CA**. Available At SSRN: <Http://Ssrn.Com/Abstract=265009>, Available Online 15 June 2010.
- ٢٦) Plumlee, M, Yohn. T. (2010). “An Analysis Of The Underlying Causes Attributed To Restatements”. **Accounting Horizons**. 24(1), 41-64.
- ٢٧) Richardson, S; Tuna, I; and M. Wu (2002). “Predicting earnings management: The case of earnings restatement”, *Working paper*, University of Pennsylvania, Pennsylvania, PA, Available at SSRN:http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=338681, Available online 15 October 2011.
- ٢٨) Scholz, S, (2008). “The Changing Nature and Consequences of Public Company Financial Restatements”. **Available at: http://www.treasury.gov/press-center/press-releases/documents/financialrestatements_1997_2006.pdf**, Available online 5 August 2013.

Environmental Accounting

Abstract

By daily increasing in firms' numbers and their pollutions, accounting must do its rule to remove or improve this disaster. This aim has been done in new approach in accounting that called environmental accounting. This research review concepts, benefits, applications and objectives of environmental accounting. Then it has reviewed its background and status in Iran. In the last it has recommend that an accounting standard must been amending for uniformity and consistency.

Keywords: Environmental Accounting, Applications of Environmental Accounting, Concepts of Environmental Accounting, Objectives of Environmental Accounting, Environmental Accounting in Iran